

Приложение № 6 към Стратегия за развитие

УТВЪРДИЛ:

ЛЮДМИЛА СТЕФАНОВА

Директор ДГ „Надежда“

Плевен

ПРАВИЛА И МЕРКИ ЗА ОБХВАТ НА ДЕЦАТА В ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ ПРИ ДГ „НАДЕЖДА“ ГР. ПЛЕВЕН

Настоящите правила са изготвени на основание ЗПУО, Наредба за приобщаващото образование от 2017 г. изм. и доп. 2018 г и Постановление № 100 от 8 юни 2018 г. за създаване и функциониране на механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст (загл. изм. и доп. - дв, бр. 82 от 2019 г.) ; приети по Решение № 6 по т. 3 на ПС с Протокол № 5/ от 12.09.2025 г.

В съвременния контекст на образователната политика се утвърждава необходимостта от цялостен и устойчив подход за осигуряване на равен достъп до образование за всички деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. В отговор на тази необходимост се създава постоянно действащ механизъм за съвместна работа между отговорните институции, насочен към обхващането, включването и предотвратяването на отпадане от образователната система. Този механизъм има за цел да гарантира, че всяко дете, независимо от социалния или културния си контекст, има възможност да се възползва от правото си на образование.

Механизмът се прилага спрямо всички деца и ученици, които не са обхванати в образователната система, както и към онези, за които съществува риск от отпадане или вече са напуснали преждевременно процеса на обучение. Неговата ефективност се основава на координирани действия и взаимодействие между институциите, като в центъра на вниманието са превантивните и подкрепящите мерки, насочени към задържане и реинтеграция в системата.

Сред основните елементи на този механизъм е създаването и функционирането на екипи за обхват – междусекторни структури, включващи представители на различни институции, чиято основна задача е да идентифицират, насочват и съдействат за включването на децата и учениците в образователния процес. Те осъществяват конкретни дейности в детските градини и училищата, насочени към ограничаване на отсъствията и преодоляване на причините за евентуално отпадане.

Механизмът предвижда и координирани усилия при прилагането на комплекс от социални, образователни и административни мерки. Част от тях включват предоставяне на семейни и социални помощи в натура, съобразени с индивидуалните нужди на децата и учениците, както и засилване на контрола и координацията при налагането на санкции спрямо родители или настойници, които не изпълняват своите задължения по отношение на осигуряване на присъствието на децата в образователната система.

Приложение № 6 към Стратегия за развитие

Допълнително се организира регулярен обмен на информация между ангажираните институции, което улеснява съгласуваните действия за прилагане на необходимите законови мерки спрямо семействата, чиито деца системно не посещават детска градина или училище. Особено внимание се отделя и на проследяването на децата при пътуване и миграция, за да се гарантира непрекъснатост на достъпа им до образование.

Този комплексен подход не само отговаря на законовите изисквания, но и създава условия за реализиране на правото на образование като основополагаща ценност и социална отговорност.

ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ОТПАДАНЕТО НА ДЕЦА

Превенция на отпадането на деца от образователната система се изгражда върху основните принципи на включващото образование. Тя утвърждава убеждението, че всяко дете има неотменимо право на образование и трябва да разполага с равни възможности за достъп до качествено обучение, независимо от своите лични или социални характеристики.

1. Централно място в програмата заема разбирането, че всяко дете притежава потенциал за учене и развитие и следва да има възможност да се възползва от предимствата, които образованието предоставя. Приоритетно значение се отдава на правата и най-добрия интерес на детето, които са водещи при планиране и реализация на всички дейности.
2. Програмата залага на принципите на равнопоставеност и приобщаване, като категорично се противопоставя на всякакви форми на дискриминация, основаващи се на раса, пол, етническа принадлежност, социален статус, вероизповедание, увреждане или други отличителни признаци. Зачита се индивидуалността и уникалността на всяко дете, като се осигурява подходяща подкрепа за личностното му развитие в съответствие с неговите потребности и възможности.
3. Ключов аспект в прилагането на програмата е активното сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващо образование – родители, учители, институции и общности. Детето не само трябва да бъде насърчавано да участва активно в образователния процес, но и неговото мнение и възгледи следва да бъдат зачитани и вземани предвид при планирането на дейностите в детската градина.

Чрез прилагането на тези принципи програмата цели да създаде сигурна, подкрепяща и приобщаваща образователна среда, в която всяко дете може да развие своя потенциал и да бъде активно ангажирано в собственото си учене.

Целева група Децата от ДГ „Надежда“ застрашени от отпадане поради различни причини, за които е на лице риск от социално изключване и липсват форми на социална подкрепа.

Приложение № 6 към Стратегия за развитие

ЦЕЛ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА:

Цел: Гарантиране на равнопоставен достъп до предучилищното образование, съчетан с целенасочена подкрепа за развитието и приобщаването на всяко дете, като основа за равноправно социално включване и цялостна личностна реализация.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

1. Формулиране и реализиране на последователна политика, насочена към повишаване на обхвата в образователната система, при ясно регламентирано разпределение на отговорностите и ефективно взаимодействие между различните равнища на управление.
2. Систематично идентифициране на рисковите фактори, водещи до преждевременно напускане на детската градина, с цел минимизиране на негативните им последствия чрез превантивни и компенсаторни мерки.
3. Активно насърчаване на включването на деца от рискови групи в образователния процес и целенасочено развитие на политики и практики, подкрепящи приобщаващото образование.
4. Разширяване на разнообразието, ефективността и устойчивостта на механизмите и стимулите за участие в образованието и обучението, съобразно индивидуалните потребности на децата.
5. Изграждане на широка обществена подкрепа и доверие към политиките за превенция и намаляване на преждевременното отпадане от предучилищното образование чрез информационна ангажираност и партньорства със семействата и общността.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Ранно разпознаване на заложибите, интересите и потенциала на всяко дете, стимулиране на неговото развитие и реализиране на индивидуалните му възможности, както и изграждане на трайна мотивация за учене през целия живот.
- Гарантиране на институционална подкрепа за деца в риск от отпадане още на етап детска градина, основана на системен мониторинг, анализ и оценка на образователния процес, с последващо прилагане на коригиращи действия, развитие на ресурси и насочено въздействие, съобразено с установените потребности.
- Формиране на положителни нагласи към образованието, повишаване на ангажираността към училищния живот и укрепване на принадлежността към училищната общност.
- Повишаване на образователните и възпитателните резултати чрез предоставяне на целенасочена и адаптирана подкрепа за всяко дете, включително за деца от уязвими етнически групи и деца със специални образователни потребности.

ДЕЙНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ЦЕЛИТЕ

1. Превенция. С цел предотвратяване на отпадането от предучилищното образование се предприемат мерки за създаване на подкрепяща и стимулираща образователна среда, в която са ясно дефинирани правата, отговорностите и ангажиментите на всички участници. Така се създават условия, благоприятстващи развитието на индивидуалните качества на всяко дете.

Усилията са насочени и към повишаване на образователните стандарти, което допринася за разгръщане на потенциала на децата, развиване на техните умения за учене и поддържане на висока мотивация.

Ключови дейности:

- прилагане на оценъчни подходи, които предоставят конструктивна обратна връзка и насърчават активното учене;
- въвеждане на съвременни педагогически практики и иновативни методи на преподаване;
- индивидуализиране на подходите според особеностите и възможностите на всяко дете;
- повишаване на професионалната квалификация на педагогическите специалисти в работата с деца в риск, включително от уязвими социални групи и със специални образователни потребности.

2. Интервенция. В основата на интервенционните действия стои ангажираността на семейството и активното сътрудничество между родители и образователни институции. Родителите се включват в дейности, които демонстрират добри практики и ги насърчават да бъдат партньори в процеса на превенция на отпадането.

Работата с деца от уязвими общности се осъществява чрез:

- изграждане на устойчиво взаимодействие между учители и родители с акцент върху редовното присъствие на детето в детската градина;
- формиране на мултидисциплинарни екипи, включващи представители на образованието, социалните служби и институциите за закрила на детето, с цел осигуряване на дългосрочна подкрепа;
- осъществяване на индивидуална и групово работа със семейството;
- провеждане на допълнителни консултации за деца и родители, свързани с възникнали затруднения;
- развиване на система от занимания по интереси за стимулиране на ангажираността и мотивацията на децата.

3. Компенсиране. Компенсаторните мерки са насочени към създаване на условия за успешно завръщане в образователната среда на деца, които преждевременно са напуснали предучилищната система. Стремехът е към гъвкаво и адаптирано включване в обучението.

Основни направления на действие:

- подпомагане на процеса на реинтеграция на отпадналите деца в стандартната образователна система;

Приложение № 6 към Стратегия за развитие

- осигуряване на възможности за участие в самостоятелни или почасови форми на предучилищно обучение, съобразени с индивидуалните потребности и обстоятелства.

Чрез съчетаването на превантивни, интервенционни и компенсаторни мерки се цели изграждането на устойчива, приобщаваща и ефективна предучилищна образователна система, гарантираща пълноценното развитие и социално включване на всяко дете.

ПРИЧИНИТЕ ЗА ПРЕЖДЕВРЕМЕННОТО НАПУСКАНЕ НА ДЕТСКАТА ГРАДИНА МОГАТ ДА БЪДАТ КЛАСИФИЦИРАНИ В НЯКОЛКО ОСНОВНИ КАТЕГОРИИ.

Икономически причини

Безработицата, ниски доходи, пониженият жизнен стандарт и бедността поставят много деца в условия, водещи до повишен риск от отпадане. В резултат на финансовите и икономически затруднения много деца са принудени да помагат на семействата си, което води до нарушаване на участието им в учебния процес. Голям е дялът на семействата, които работят в чужбина, като децата са оставени да живеят с баби и дядовци или други роднини, които не контролират ефективно или не насърчават участието на децата в образователната система.

Социални причини

Свързват се с родителска незаинтересованост, противоречия, конфликти, напрежение и кризи в семейството, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско образование на родителите, непълни семейства, деца и ученици в риск от извършване на противообществени прояви, домашно насилие, незачитане правото на избор на децата, налагането на строги наказания.

Образователни причини

Обхващат широк кръг проблеми: трудности в усвояването на учебното съдържание, негативни нагласи на участниците в образователния процес и липсата на мотивация.

Етнокултурни причини

Етнокултурното многообразие в съвременната българска образователна система се изразява в специфичните етнически, религиозни и езикови измерения. Силно действащите вътрешно групови норми и натискът на етнокултурните традиции сред уязвими етнически общности и групи предопределят специфичните причини за преждевременното напускане на детската градина: отсъствие на познавателна мотивация, ниска степен на готовност за училище, липсва мотивация на родителите за получаване на образование от децата им и др.

Институционални причини

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и ниво детска градина за справяне с преждевременното напускане; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра

Приложение № 6 към Стратегия за развитие

координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно.

Причини, свързани със здравния статус

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННОТО НАПУСКАНЕ НА ДЕТСКАТА ГРАДИНА

1. Превантивни мерки за задържане на децата в предучилищното образование
Превенцията на преждевременното напускане на детската градина се основава на създаването на образователна среда, характеризираща се с ясно формулирани права, задължения и отговорности на всички участници в процеса. Това включва установяване на взаимодействие и организационен климат, който насърчава личностното развитие на всяко дете и гарантира активното му включване в образователния процес.

прилагане на оценъчни практики, които не само измерват постиженията, но и предоставят обратна връзка с цел поддържане на мотивацията за учене, както и мониторинг за проследяване на качеството на образованието;

използване на съвременни педагогически подходи, ориентирани към индивидуалните потребности на детето, разглеждано като активен участник в образователния процес;

провеждане на целенасочена професионална подготовка на педагогическите специалисти за идентифициране на индикатори за риск от отпадане и прилагане на съответни интервенционни стратегии;

стимулиране на иновации в методите на преподаване и популяризиране на алтернативни форми на обучение;

изграждане на нагласа за учене през целия живот още в предучилищна възраст чрез ангажиране на децата в разнообразни познавателни и социални дейности.

1.1. Формиране на позитивна образователна среда

Създаването на благоприятен образователен климат предполага изграждането на доверие, взаимно уважение и активно сътрудничество между педагогическите специалисти, децата и родителите. Управленските практики следва да подкрепят тази атмосфера, чрез въвеждане на прозрачни, етични и приобщаващи модели на взаимодействие.

1.2. Повишаване на качеството на образованието

Качественото предучилищно образование е съществен фактор за пълноценното

Приложение № 6 към Стратегия за развитие

развитие на детската личност и ефективна мярка срещу преждевременното отпадане. Фокусът трябва да бъде насочен към използване на адаптирани образователни програми, насърчаващи социалното, емоционалното и когнитивното развитие на всяко дете.

1.3. Гарантиране на достъп и качество на образованието за деца от уязвими етнически общности

Необходимо е прилагането на политики, насочени към преодоляване на сегрегацията по етнически признак и създаване на условия за интегрирано обучение в мултикултурна среда. Това изисква повишаване на интеркултурната компетентност на педагогическите специалисти и предоставяне на допълнително обучение по български език при нужда, с цел равнопоставено участие в образователния процес.

1.4. Обезпечаване на равнопоставен достъп до образование за деца със специални образователни потребности

Приобщаващото образование за децата със специални потребности се реализира чрез комплекс от мерки:

- изграждане и функциониране на достъпни центрове за подкрепа, предоставящи персонализирани услуги според конкретните нужди на всяко дете;
- усъвършенстване на професионалния капацитет на педагогическите специалисти и създаване на условия за междуинституционално взаимодействие чрез прилагане на единна методика за оценка на образователните потребности;
- структуриране на педагогическа и специализирана подкрепяща среда, която да улеснява включването на децата в образователния процес и да осигурява пълноценното им участие в институционалния живот.

Тези мерки представляват цялостен, стратегически ориентиран подход към ограничаване на преждевременното отпадане, чрез утвърждаване на включваща, равнопоставена и устойчива предучилищна образователна система.

ПОЛИТИКИ И МЕРКИ ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ СЕМЕЙНИ И СОЦИАЛНИ ФАКТОРИ

Образователната среда в ДГ „Надежда“ се стреми да отговори на широк спектър от предизвикателства, свързани с семейната и социалната среда на децата. В тази връзка се прилагат целенасочени политики и интервенции, насочени към намаляване на риска от отпадане и повишаване на ангажираността към предучилищното образование.

1. Негативни нагласи на родителите и страх от социална изолация

Съществуват случаи, в които родителите проявяват нежелание децата им да посещават детската градина поради опасения, свързани с невъзможност за адаптация, ниска самооценка или чувство на различност.

Мерки:

- Активно прилагане на приобщаващи практики и организиране на педагогически и социални дейности, насочени към интеграция на деца от ромски произход, деца със специални образователни потребности, както и деца, останали без родителски грижи поради миграция.
- Работа с родителите за преодоляване на стигматизацията и за изграждане на положителни нагласи към институцията.

Приложение № 6 към Стратегия за развитие

2. Трудова миграция на родителите

Миграционните процеси, свързани с икономическа несигурност, водят до временна или продължителна раздяла на децата с техните родители. Грижата за тях често се поема от възрастни роднини, които не разполагат с нужните ресурси или авторитет за справяне с поведенчески и образователни предизвикателства.

Мерки:

- Поддържане на редовна връзка с настойниците на децата – ежеседмично или при необходимост ежедневно, с цел проследяване на състоянието и нуждите на детето;
- При по-сериозни случаи се търси съдействие от отдел „Закрила на детето“ за предприемане на съвместни действия по подкрепа и защита.

3. Ниско ниво на родителска образованост и ограничено участие в образователния процес

Родителите с по-ниско образователно равнище често не са ангажирани с напредъка на своето дете, не следят учебните дейности и не участват активно в изграждането на образователна и социална култура.

Мерки:

- Насърчаване на децата от такива семейства да се включват в целодневна форма на обучение, осигуряваща по-интензивна педагогическа и социална подкрепа;
- Провеждане на регулярни разширени срещи между родителите, педагогическия екип, ръководството и психолога на детската градина с цел изграждане на партньорство и приобщаване към училищната общност.

4. Семейна нестабилност, конфликти и домашно насилие

Наличие на конфликти в семейството, прояви на насилие или присъствие на нови партньори в живота на родителите често водят до дълбоки емоционални травми при децата и затрудняват тяхната адаптация в образователната среда.

Мерки:

- В ситуации на повишен риск детската градина се утвърждава като защитено пространство, в което децата получават сигурност, подкрепа и грижа от страна на педагогическия екип;
- Учителят поема ключова роля в ежедневната подкрепа и стабилизиране на емоционалното състояние на детето в рамките на образователната институция.

Приложените мерки се реализират в контекста на интердисциплинарен подход и с активно участие на различни институции и партньори, с цел осигуряване на цялостна подкрепа за всяко дете в риск.